

Stany emocjonalne poborowych w dniu ich wcielenia do zasadniczej służby wojskowej

Emotional state of army recruits in the day of their recruitment to the army

Marian Jędrzejczak

Z Wojskowego Instytutu Badań Socjologicznych
Komendant: płk dr A. Kołodziejczyk

W oparciu o badanie 552 żołnierzy opisano charakter przeżywanego stresu i towarzyszących mu emocji.

wojsko
stres adaptacyjny
diagnoza

Based on a study of 552 soldiers, the type of stress and other emotions experienced are described.

army
adaptive stress
diagnosis

Emocje definiowane są różnie: jako stan pobudzenia, zaburzenia równowagi lub jako intensywna, przypadkowa i niezorganizowana reakcja na bodziec zewnętrzny.

Na wstępie spróbujemy wyjaśnić szerzej znaczenie pojęcia „emocje” i innych pojęć związanych znaczeniowo z tym terminem. Będzie to pomocne w lepszym zrozumieniu przesłanek merytorycznych motywujących autora do podjęcia badań w zakresie złożonej i uwarunkowanej kontekstem społeczno-kulturowym problematyki emocji w środowisku wojskowym. Wstęp ten posłuży ponadto do szkicowego nakreślenia obszaru badawczego i celu podjętych badań, których fragment prezentowany jest w tym artykule.

Chociaż stan spokoju jest najprawdopodobniej stanem „normalnym”, to jednak we współczesnym życiu stany pobudzenia emocjonalnego wydają się dla jednostek bardziej charakterystyczne niż zupełny brak emocji. Wraz ze wzrostem tempa życia emocje wymagają lepszego ich zrozumienia ze względu na istotny wpływ, jaki wywierają na ludzkie zachowania, osobowości i dobre samopoczucie.

W literaturze przedmiotu istnieje wiele prób zdefiniowania stanów emocjonalnych, a także poznania przyczyn i mechanizmów reakcji, jakie zachodzą pomiędzy nimi a bodźcem, który je wywołał.

Prawdziwe znaczenie różnych przejawów pobudzenia emocjonalnego zależy od roli, jaką odgrywają one w całokształcie emocjonalnej charakterystyki jednostki. W latach osiemdziesiątych XIX wieku Wiliam James [1] wylansował kontrowersyjną teorię relacji między bodźcami emocjonalnymi a reakcjami. Według niego doznania oraz związane z nimi zachowania stanowią wrodzone reakcje przypisane do określonych bodźców. Ułożył on długą listę bodźców, które wywołują emocje. Według tej teorii strach jest wrodzoną reakcją na określone hałasy, na obcych ludzi, zwierzęta, samotność, ciemność i wysokość. Teoria ta również dowodzi, że pewna grupa mięśni reaguje w związku z określonymi emocjami, a wobec innych pozostaje obojętna. Krzyk, płacz, śmiech, zaciskanie warg, rumieńce na twarzy – są przejawami określonych stanów emocjonalnych danej osoby. Na tej podstawie John Larsen skonstruował bardzo czułe urządzenie, nazwane później „wykrywaczem kłamstw” [1].

Znany fizjolog z Harvardu – Walter B. Cannon [1] zauważył, że zmiany zachodzące w ciele człowieka pod wpływem zagrożenia mogą być korzystne dla osób, które muszą pokonać duże przeszkody. Pobudzony emocjonalnie osobnik nie mówi, lecz krzyczy, nie zamyka drzwi, lecz nimi trzaska, nie siedzi, nie stoi spokojnie, lecz podskakuje, gestykuluje, miota się – ta dodatkowa energia, powstała w wyniku emocji, bywa niekiedy użyteczna. Człowiek w sytuacji krytycznej, czy doznający silnego stresu, jest w stanie podjąć znacznie większy wysiłek i przezwyciężyć większe trudności, np. mocno motywowany grający piłkarz nie czuje złamania nogi. Teoria Cannona głosi, że skoro pobudzenie przygotowuje człowieka do stawiania czoła zagrożeniu, to ci, którzy jemu ulegają, mają większą zdolność przetrwania i pokonania przeszkody.

Współczesne badania i koncepcje emocji dokonały uściśleń i rozróżnień w tym zakresie. Obecnie przyjmuje się, że istotnym wyznacznikiem emocji jest poznawcza ocena zdarzenia bodźcowego, ukształtowana przez społeczne i jednostkowe doświadczenie przeżywającego podmiotu [2]. Zwraca się przy tym uwagę na różnice pomiędzy emocjami, uczuciami i wywoływanymi w ich kontekście nastrojami, a także podkreśla znaczenie schematów poznawczych, za pomocą których ludzie organizują swoją wiedzę o świecie [3]. Schematy takie silnie wpływają na to, co z otrzymanej informacji zauważamy, o czym myślimy i co zapamiętujemy. Wpływają one także na powstanie indywidualnych stereotypów społecznych odnoszących się na przykład do pewnych grup społecznych (np. wojska) oraz uprzedzeń generujących wobec tych grup konkretne postawy. Na społeczne funkcjonowanie takich stereotypów i ich znaczenie w sytuacji niejasnej, problemowej i budzącej emocje, wskazują współczesne badania [4].

Autor tej pracy przyjmuje założenie, że emocje są całościową reakcją na sytuację postrzeganą w danej chwili. Oznacza to, że niemal wszystko może wzbudzić emocje, zależnie od skojarzeniowych znaczeń, jakie danej rzeczy nieświadomie przypisuje określona osoba. Nawet zupełnie naturalne bodźce mogą w pewnych przypadkach wywołać intensywne pobudzenie lub poczucie silnego zagrożenia.

Emocje są zwykle krótkotrwałe. Bliskoznacznym im pojęciowo „uczucia” to termin mający szersze znaczenie. Są to względnie trwałe i złożone postawy wobec rzeczywistości. Istotą uczuć stanowi względnie stały osobisty stosunek do określonego przedmiotu. Uczucia są rodzajem dyspozycji, wyznaczających gotowość do reagowania na dany przedmiot w podobny sposób. Charakteryzuje je pewien stopień stałości, pomimo

występujących różnorodnych, doraźnych reakcji emocjonalnych wobec przedmiotów, które wywołują odpowiednie uczucia [5].

Na istotne elementy pojęcia „emocje” wskazują B. Parkinson i A. M. Colman [6], którzy twierdzą, że są to chwilowe i krótkotrwałe stany intencjonalne, odnoszące się do konkretnego obiektu, wywołujące wewnętrzne, pozytywne lub negatywne wartościowanie.

Doświadczenie takich stanów odbywa się zwykle w sytuacjach stresowych, w których jednostka zmuszona jest do dokonywania oceny tych sytuacji oraz oceny własnych zasobów radzenia sobie z nimi. Stres pojmowany jest tutaj jako „transakcja zachodząca między jednostką a otoczeniem, obejmująca ocenę wyzwań stawianych przez daną sytuację oraz zasobów radzenia sobie z nią, a także psychologiczne i fizjologiczne reakcje na tak oceniane wyzwania” [7, s. 180].

Ważnym zagadnieniem poruszonym w niniejszej pracy są uwarunkowania postaw emocjonalnych. Niemiłe przeżycia w wojsku, opowiedane przez kolegów, czy też komentowane w telewizji, mogą być wystarczająco silne dla poborowego, by doszło u niego do trwałego skojarzenia okropnego obrazu służby wojskowej i związało w pamięci z tym obrazem konkretne emocje. Emocje te zaburzają procesy myślenia, a myślenie jest najlepszym narzędziem człowieka, za pomocą którego może on rozwiązywać różne problemy. To ono zapobiega powstaniu nieadekwatnego wzburzenia emocjonalnego. Jego skuteczność w sytuacji stresowej i w stanie emocjonalnym, prowokowanym przez konkretny przekaz, sytuację czy zdarzenie, zależy od umiejętności radzenia sobie ze stresem, a szczególnie od posiadania specyficznej odporności na stres, na którą zwróciła uwagę w swoich badaniach Suzanne Kobasa [8]. Na tę odporność składają się: poczucie wewnętrznej kontroli zdarzeń, społecznie odczuwane poczucie zobowiązania i gotowość do postrzegania nowych zdarzeń w życiu jako wyzwań, z którymi należy się zmierzyć, a nie jako zagrożeń, których musimy za wszelką cenę uniknąć.

Człowiek, który traci głowę w sytuacji stresowej, jest na straconej pozycji wobec takiego, który potrafi zachować zimną krew – twierdzenie to ma szczególne znaczenie w kontekście odbywania służby wojskowej.

Wszystkie wspomniane teorie mają jednak wspólny mianownik, a mianowicie dowodzą istotnego wpływu emocji na funkcjonowanie człowieka, a co za tym idzie, również na funkcjonowanie poborowego, doświadczone, negatywne emocje w dniu wyjazdu z domu i przyjazdu do wojska mogą bowiem rzutować na pełnienie służby.

Metodyka badań

Prezentowane w dalszej części artykułu badania miały charakter sondażowy i zostały zrealizowane w Wojskowym Instytucie Badań Socjologicznych. Ich celem było zidentyfikowanie istotnych elementów stresu przeżywanego przez poborowych w momencie rozpoczynania służby wojskowej, a uzyskane wyniki miały posłużyć do wypracowania koncepcji modelu przystosowania poborowych do służby wojskowej w pierwszych dniach jej odbywania oraz do zmodyfikowania kompleksowej polityki informacyjnej państwa prowadzonej w tym zakresie. Zasadniczym celem badań była więc ocena stanów emocjonalnych poborowych w dniu wcielenia do służby wojskowej.

Celem pomocniczym było zbadanie, w jakim stopniu działania wojskowych służb psychologicznych i wychowawczych modyfikują to zjawisko.

Ze względów metodologicznych badaniom poddano te stany emocjonalne poborowych, które sami sobie uświadomili i które potrafili sprecyzować w swoich wypowiedziach.

Badania zostały przeprowadzone w taki sposób, aby uzyskane dane ilościowe i jakościowe obrazowały w sposób prosty zjawisko stresu emocjonalnego poborowych w różnych aspektach: psychologicznym, socjologicznym i profilaktycznym i, by mogły być bezpośrednio wykorzystane w praktyce przez kadrę zawodową.

Główne problemy badawcze koncentrowały się wokół następujących zdarzeń i faktów mających znaczenie w interpretacji związanego z nimi stresu. Analizie podane zostały:

- stany emocjonalne poborowych w dniu wyjazdu do wojska;
- pierwszy dzień pobytu w jednostce;
- stany emocjonalne poborowego, jego cechy osobowości.

Badania terenowe zostały zrealizowane za pomocą ankiety audytoryjnej w marcu i kwietniu 1998 r. wśród żołnierzy młodego rocznika w trzydziestu czterech jednostkach wojskowych reprezentujących wszystkie okręgi wojskowe i rodzaje sił zbrojnych oraz małe i duże garnizony.

Badaną grupę utworzono opierając się na procedurze doboru kwotowego, biorąc pod uwagę reprezentatywność okręgów wojskowych i rodzajów sił zbrojnych oraz wielkość garnizonu. Ogółem przebadano 552 poborowych, uwzględniając zasadę poborów terytorialnych. Badana grupa była reprezentatywna dla poborowych całej Polski.

Respondenci pochodzili w 77% z rodzin pełnych (ojciec, matka), natomiast w 17,4% z rodzin niepełnych i zastępczych, pozostali mieli własne rodziny. 48,3% badanych pochodziło ze wsi, pozostali (37,1%) z wielkich i (14,6%) z małych miast. 24,8% miało wykształcenie podstawowe, 33,3% zasadnicze, 37,1% średnie i 4,8% pomaturalne.

Prezentowane doniesienie stanowi fragment szerszego opracowania. Przedstawia „epidemiologię” przeżywanego przez poborowych stresu w momencie rozpoczęcia służby wojskowej i postrzeganie tego stresu oczyma poborowego.

Wyniki badań

Służba wojskowa przez wielu poborowych bywa traktowana jako wielka przygoda życiowa – taki jej model kształtują wypowiedzi wielu młodych ludzi, taki model jest też propagowany w wielu audycjach radiowych i telewizyjnych – jednak w zdecydowanej większości przygoda ta przesączona jest pesymizmem, obawami, a niekiedy i strachem. Duży wpływ w utrwalaniu takich postaw i zachowań mają również środki masowego przekazu, nierzadko niezbyt optymistycznie nastawione do służby wojskowej – pokazują ją niekiedy zbyt jednostronnie i w czarnych kolorach.

Spośród badanych poborowych, w dniu wyjazdu do wojska:

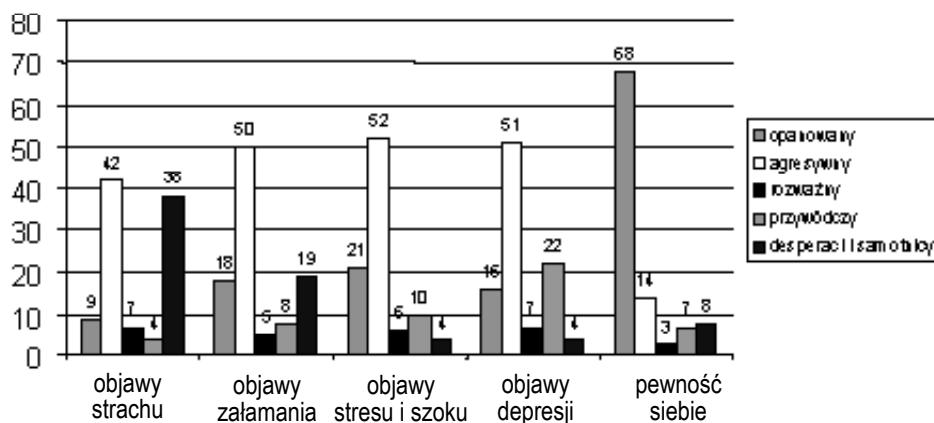
- 19,5% wypilo dużą ilość alkoholu, aby dodać sobie animuszu i opanować strach;
- 16,2% było załamanych, nie wiedziało, co się z nimi dzieje, miało poczucie braku kontaktu z rzeczywistością;
- 16,0% przeżywało stany depresji, ich zdaniem najpiękniejsze dni życia zostały zastąpione koszmarem i rozpaczą;
- 14,8% uważało, że był to najgorszy dzień w ich życiu;
- 6,2% przeżyło szok, z nikim nie chciało rozmawiać i było załamanych;
- 5,3% czuło się raczej źle z obawy przed nowym;
- 5,1% stwierdziło, że był to duży stres;
- 4,8% było pewnych siebie;
- 4,2% uznało ten dzień za normalny;
- 3,8% uznało go nawet za wspaniały – bez żadnego stresu;
- 4,1% nie potrafiło określić swoich stanów emocjonalnych.

Na podstawie tych danych można stwierdzić, że dzień pójścia do wojska dla większości poborowych (83,1%) jest dniem wywołującym stres i negatywne stany emocjonalne, takie jak: depresja, załamanie i lęk. Tylko co dziesiąty poborowy zachowywał się normalnie, uznając ten dzień za zwyczajny.

Podczas badań podjęta została również próba rozpoznania cech indywidualnych respondentów, ich cech osobowości prezentowanych w samoocenie.

Wśród badanych 45% stwierdziło, że są agresywni, 46,2%, że są rozważni w swoim postępowaniu, 24,7% uważało, że ma cechy przywódcze, 27,3%, że są z natury nerwowi, 5,8% – to samotnicy, a 2,2% – to desperaci.

Na rysunku 1 przedstawiony jest rozkład zachowań i przeżywanego w dniu wcielenia do wojska stanu emocjonalnego oraz przypisywanych sobie cech osobowości.

Rys. 1 Stany emocjonalne badanych żołnierzy w dniu stawienia się w jednostce a ich cechy osobowe (w %)

Analizując dane przedstawione na powyższym rysunku można wywnioskować, że na ujemne stany emocjonalne, jakimi są szok, strach i depresja – bardziej są podatni poborowi o cechach agresywno-desperackich. Lepiej sobie radzą z tymi stanami osob-

nicy z natury opanowani, natomiast najlepiej ci, którzy są rozważni i mają poczucie, że są urodzonymi przywódcami. Można więc sądzić, że poborowi o cechach agresywnych i despotycznych są bardziej podatni na autoagresję emocjonalną.

A oto kilka ciekawych wypowiedzi poborowych na temat ich przeżyć w dniu wyjazdu do wojska: „Przed samym wyjazdem czułem się trochę przybity i smutny”. „Byłem całkowicie załamany”. „Dlaczego muszę oddać owe kilkanaście miesięcy – najpiękniejsze dni mojego życia?”. „Starałem się o tym nie myśleć, chociaż mi to nie wychodziło, więc po prostu alkohol był tym zapomnieniem”. „Na początku nie wierzyłem, myślałem, że jestem w szpitalu...”. „Był to najgorszy dzień w moim życiu”. „Przez kilka dni byłem w dużym stresie lecz po krótkim czasie przyzwyczałem się”. „To był wręcz szok dla mnie, z nikim nie chciałem rozmawiać, byłem załamany, nie wiedziałem, co mnie czeka i czy jeszcze ich zobaczę”. „Wojsko to oderwanie od normalnego życia, zmiana. Brak bliższych osób, chwilowy strach przed nowym”.

W badaniach pytano również poborowych o ich odczucia, gdy po raz pierwszy zobaczyli swoją jednostkę wojskową. Oto rozkład uzyskanych odpowiedzi:

- 35,5% uważało, że służba wojskowa to zmarnowany czas w życiu;
- 16,2% bało się przekroczyć próg jednostki;
- 14,8% gdy zobaczyło bramę koszar, czuło, jakby oglądało jakiś koszmar;
- 14,0% myślało, że stamtąd nie wyjdzie;
- 13,3% było zaniepokojonych, co ich może spotkać;
- 10,7% chciało się śmiać i płakać;
- 4,2% było ciekawych, co ich spotka;
- 4,1% chciało jak najprędzej się w niej znaleźć;
- 3,8% chciało jak najszybciej się wydostać;
- 3,2% nie odniosło żadnych wrażeń;
- 15,7% nie potrafiło określić swoich uczuć.

Z rozkładu uzyskanych odpowiedzi wynika, że widok jednostki wojskowej napawał poborowych niepokojem, strachem i lękiem (ok. 72,8% badanych). Tylko u niektórych (7,3%) widok ten nie budził żadnych obaw. Służba wojskowa jest więc wciąż negatywnie postrzegana przez młodzież. Zdaniem badanych poborowych obraz ten może ulec zmianie poprzez:

- 83,2% – kształtowanie pozytywnego wizerunku wojska przez media;
- 58,3% – zapewnienie odpowiedniej kadry dowódczej, przygotowanej do pracy z młodymi żołnierzami;
- 98,2% – wyeliminowanie kaprali ze szkolenia młodego rocznika i zastąpienie ich instruktorami zawodowymi, z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym;
- 63,2% – odpowiednie szkolenie parawojskowe w szkole, rozwój harcerstwa i obozów przysposobienia wojskowego.

Zdaniem badanych poborowych istnieją też pewne problemy natury psychologicznej związane ze służbą wojskową. Niezbędnym warunkiem właściwego przygotowania młodzieży do służby wojskowej jest znajomość wśród kadry zawodowej właściwości psychicznych poborowego, który znajduje się w nowej życiowo sytuacji. Na dostrze-

gane przez badanych fakty, które mogłyby zmienić niektóre uwarunkowania przeżywanego stresu adaptacyjnego, wskazuje również literatura [9, 10, 11, 12].

Zdaniem badanych jest to następujący zespół zagadnień:

- kształtowanie silnej woli w pokonywaniu różnorodnych trudności, umiejętności koncentrowania się na najważniejszych elementach wykonywanego zadania,
- rozwijanie odwagi, męstwa, zdecydowania w działaniu, gotowości do poświęceń, ponoszenia odpowiedzialności i rozważnego ryzyka,
- ćwiczenie się w umiejętności panowania nad swymi emocjami i zachowaniem,
- systematyczne uprawianie sportu (niekoniecznie wyczynowe), turystyki, hartowanie organizmu,
- rozwijanie i utrzymywanie silnych więzi koleżeńskich oraz przyjacielskich,
- dbałość o stan zdrowia, przeprowadzanie okresowych badań lekarskich,
- zapewnienie należytych warunków do ogólnego rozwoju osobowości,
- w procesie szkolenia wyrabianie odwagi, cech odporności, wytrwałości i męstwa,
- stosowanie zasady stopniowania trudności oraz indywidualizacji oddziaływań, przynajmniej w początkowym okresie szkolenia.

Wnioski

1. Dzień wcielenia do wojska dla większości poborowych jest dniem wywołującym duży stres i negatywne stany emocjonalne, takie jak: załamanie, lęk, przygnębienie.
2. Przeżywany stres i ujemne stany emocjonalne powstałe u poborowych w dniu wcielenia do służby wojskowej świadczą o głęboko zinternalizowanym, negatywnym stereotypie służby wojskowej, który jest źródłem wysoce krytycznego nastawienia do wojska.
3. Z relacji własnych badanych żołnierzy wynika, że najbardziej podatni na ujemne stany emocjonalne są poborowi o cechach agresywno-desperackich, najmniej o cechach przywódczych.
4. Stany te można częściowo łagodzić poprzez zmiany wizerunku wojska w mediach oraz zapewnienie odpowiedniej kadry dowódczej, przygotowanej do pracy z młodymi żołnierzami.

Summary

Adaptive stress present in army recruits is the result of a permanent and still enhanced by the media stereotype which brings about the experience of deep emotional states. The study, based on empirical representative material of a group of 552 soldiers, presents the type of stress and emotions accompanying it experienced as well as presents the postulates of the soldiers examined on the possibility of stress reduction.

In the conclusion, the author implies on the necessity of the introduction of a programme which would reduce adaptive stress amongst soldiers and would also improve the image of army service in the social viewpoint.

**Yëïöçëíreüüíúú nínáí' ícë' d'dëçüáiçëiá
á áliü d'dëclér cö ç íáú' çrñléüíé áilííé néócal**

Niäldëííéí

×óáññár ç yëïöçë nínáíæ' ðn d'dläelñ çřinldñiariíññë d'nëöïëiäçë ñ nřëiáí íř-fëř ýñiáí d'dläelñř çřiriçë. Yëïöçë, d'í' äë' túclñ' á nëñóřöçë řářd'nřöçëíiíiáí nñdlnñř d'dëçüáiçëiá, ñ d'nëöïëiäçë-lñëië ñí-çç çdliç', äí nëçö d'íd ëřëí ççálnñíü.

Dřçacñcl çřiriçë á íäëřñë íd'dläellic' çññí-içëiá, íáónëiäëliíññlé ç öřdřëñldř yëïöçë, í nřçéí ířó-iúí çññëläiariç' á íäëřñë íáulññaliíé d'nëöïëiäçë, í nřçéí íáulññalií-çöëüñóđiáüé çřimlëññ niädliëliíiá d'řëüñëiáí äiëñëř, d'řçäië' ðn íř íd'dläellic' íäëřñë çññëläiariçë, çřimíđüí áú ëiäçë d'dëííññë d'łçóëüññü, nóúlnñaliíüíü äë' ëó-řláí äçřáñçëđiariç' d'diäelëřñçëç yëïöçë á řdëçë. Íäiíé çç äřçíüö ñlé á ýñië đřáçóní, d'í-äçäçëiëö 'äë' lññ' řářd'nřöçëíiíüé nñdlnñ ñdläç d'dëçüáiçëiá ç, ñá çříiúí ñ íçë yëïöçë, d'dlçëçärlëüí nñëärñëç.

Çřäriçlé d'dlad'dëí' núö çññëläiariçë äüëř çälinçöçëřöç' yelëliñiá řář-d'nřöçëíiíiáí nñdlnñř ç iöliëř yëïöçëíreüüíúú nínáí' ícë' d'dëçüáiçëiá á áliü d'dëclér á řdëçř. Đđë d'řëiüç řřëlñü íánëläiariç' d'd'dlçlinñçäiř' äđóđ'd'ř 552 ëiëiäüö nñëärñ çç đřçëç-iúö äilííüö řëđóäiá ç ñçđ'ia äñđóçéíiíüö ñçë.

Đřëó-líiúí d'łçóëüññü d'řçäiëçëç ñälëřñü äüäiá, -ñí öđiáíü d'í' äë' túláiñ' ó d'dëçüáiçëiá nñdlnñř á áliü äulçäř íř néócaló í-líü äññiçëç, í yëïöçë, ñíđ'ónññáóřúçl d'í' äëliçř çö á äilííé -řññë d'dlçëçäřññ' çřimlincäiüé íäđřçë. Nñdlnñ ç ñëçüíüí yëïöçë d'dlçëçäřëí 83,1% d'dëçüáiçëiá, í ññëüçř ëřçäüé äln' ñüé çç íçö á áliü d'dëçüáiçë älé ñlá' iüđëřëüíí. Đí-ñç ëřçäüé d'í' ñüé d'dëçüáiçë äë' íäëlä-líç' nñdlnñř đ'çë řëçiäiëü (19,5%), ëřçäüé řlññië äüé ñëçüíí d'đü' íli, á nínñí' íçë äld'dlññçë (16,2%). Äçä äilííé -řññë äüçüäřë ó d'dëçüáiçëiá älnđ'řëiëññäí, nñđřó (72,8%), í ññëüçř ó 7,3% d'dëçüáiçëiá äilííř' -řññü íl d'diäóçäřëř íççëçö ññëilíçë.

Äë' íäëlä-líç' ýñçö nínáí' ícë', á ñdläilë, äññüçç çç äln' ñë çññëläiariíüö d'dläëřäřlññ' d'řçñçäiř' ëřđñëíř řdëçë á đřäçid'dlčäř-řó ç ÑÄ, í d'í-ñç äñl íánëläiariíüí (98,2%) d'dläëřäřñ çřëlió çřd'dřëiá, íáó-řřüçö ëiëiäüö ññëärñ, d'diölnñçëíreüüíüçë çřñđöçëñđřëç ñ ñññälnññaliíé d'läräiäç-lñëië d'íäiññiäçëí.

Äë' d'íäiññiäçë ëiëiäüö ëřälé ç äilííé néócal, äiëll' -lë đřëiäçíř ññëärñ d'dläëřäřlñ d'řđřëçëçñđříóđ d'íäiññiäçë, ñ íl ääläilíçlé lül á d'ldëiäl řëçëüññäí íáó-líç'. Íññiäiř' d'íäiññiäçë äë' d'diöiçäliç' äilííé ñëócalü äiëçíř, d'í' ëilíçř d'dëçüáiçëiá, ó-çññüärñü d'diäelëü öiđëçđiariç' ñçëüíé äiëç á d'dläiäelíçë ñđóäiíññlé, đřçäçäřñü íñäřáó ç đřçñléüíññü, äüñü äññiäüë ç d'íñä' ulíçř ç íñälnññaliíññë, í nřçéí đřçäçäřñü öëliçl äldçřñü äiçëç ířä ñäiçëç yëïöçë' ëç ç d'ialälíçlé.

Emotioneller Zustand der Wehrpflichtigen am Tag ihrer Einberufung zum Wehrdienst

Zusammenfassung

Für die Gefühle und Emotionen interessiert sich die Psychologie seit ihrer Entstehung. Die Emotionen, die die Wehrpflichtigen im Adaptationsstress erleben, sind noch ein schwach erkanntes Thema.

Der Fortschritt im Bereich der Quellen-, Bedingungs- und Charaktererkennung der Emotionen und wissenschaftliche Errungenschaft der sozialen Psychologie, das sozial - kulturelle Bild der polnischen zeitgenössischen Armee lassen den Bereich der Forschungen bestimmen, die wichtige Ergebnisse für eine bessere Erkennung der Problematik der Emotionen in der Armee bringen könnten. Ein wichtiges Thema scheinen hier der Adaptationsstress unter den Wehrpflichtigen und die mit ihm verbundenen Emotionen zu sein, die die Soldaten erleben.

Das kognitive Ziel der vorgenommenen Forschungen war, die Elemente vom Adaptationsstress zu identifizieren und den emotionellen Zustand der Wehrpflichtigen am Tag der Einberufung zum Wehrdienst zu beurteilen.

Mit Hilfe einer Umfrage wurden 552 junge Soldaten untersucht, die alle militärischen

Truppen und Arten der Streitkräfte vertreten.

Die erzielten Ergebnisse liessen feststellen, dass der Level vom erlebten Streß durch die Wehrpflichtigen am Tag der Abreise sehr groß ist, und die Emotionen, die beim Erscheinen in der militärischen Dienststelle auftreten, werden sehr intensiv erlebt. Streß und starke Emotionen erlebten 83,1% der Wehrpflichtigen, nur jeder zehnte von ihnen verhielt sich an diesem Tag normal. Fast jeder fünfte der Wehrpflichtigen trank Alkohol zwecks Streßmilderung (19,5%), jeder sechste brach stark zusammen, hatte eine Depression (16,2%). Die Aussicht der militärischen Dienststelle machte den Wehrpflichtigen viel Unruhe und Angst (72,8%), nur bei 7,3% der Wehrpflichtigen weckte sie keine Unruhe.

Als ein Mittel gegen diese Zustände schlugen im Durchschnitt acht von zehn Untersuchten ein positives Bild der Armee in den Massmedien vor, fast alle Untersuchten (98,2%) schlugen vor, dass die Soldaten, die die Schulung durchführen, mit Berufsinstruktoren mit entsprechender pädagogischen Vorbereitung ersetzt werden sollen.

Zwecks der Vorbereitung der jungen Leute auf den Militärdienst schlägt fast über die Hälfte der Soldaten eine paramilitärische Schulung noch in der Schulzeit vor. Eine richtige Vorbereitung auf den Militärdienst soll ihrer Meinung nach auch die Problematik der Gestaltung eines starken Willens bei der Bewältigung der Schwierigkeiten berücksichtigen, Mut und Entschiedenheit, Verantwortungsgefühl entwickeln und auch helfen, Emotionen und Verhalten zu beherrschen.

Les états émotionnels des recrues au jour de leur recrutement et de leur incorporation

Résumé

La psychologie s'occupe des sentiments et des émotions de son début. Pourtant les émotions dans la situation du stress d'adaptation des recrues ne sont pas encore bien connues. Le développement de la science dans le domaine de la genèse, caractère, conditionnement des émotions, les réussites de la psychologie sociale et le contexte socio-culturel de l'armée moderne permettent mieux définir les dimensions des recherches concernant des émotions dans l'armée. Le stress d'adaptation des recrues et les émotions liées avec lui semblent être un sujet important à analyser. L'auteur de ce travail cherche à identifier les composants du stress d'adaptation et à estimer les états émotionnels des recrues au jour de leur incorporation dans l'armée. Le groupe examiné se compose de 552 jeunes soldats de tous les genres de l'armée. Les résultats de l'enquête auditoire démontrent que le niveau du stress d'incorporation est très élevé et les émotions très vives. 83,1% des recrues éprouvent le stress et les émotions très vives, seulement 10% d'eux restent tranquilles. Presque 20% des recrues (19,5%) boivent de l'alcool pour adoucir le stress, 16,2% éprouvent la dépression. L'armée cause l'anxiété et l'inquiétude chez 72,8% des recrues et seulement chez 7,3% on ne voit pas de tels symptômes. Pour éliminer ce syndrome la plupart – 8 sur 10 soldats – propose la propagation de l'image positive de l'armée et presque tous (98,2%) postulent de remplacer les caporaux par les instructeurs avec la formation pédagogique. Pour préparer les jeunes hommes à l'armée les jeunes soldats proposent aussi l'instruction paramilitaire déjà à l'école. Ces préparatifs doivent enfermer les problèmes de la forte volonté, des capacités de convaincre les difficultés, développer le courage et la responsabilité et aussi les capacités de contrôler les émotions et le comportement.

Piśmiennictwo

1. Spierling AP. *Psychologia*. Poznań: Zysk i Sp.; 1995, s. 230–231.
2. Ekman P, Davidson R, red. *Natura emocji. Podstawowe zagadnienia*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne; 1999.
3. Aronson E, Wilson TD, Akert RM, *Psychologia społeczna*. Poznań: Zysk i Sp; 1997.
4. Macrae CN, Strangor Ch, Hewstone M. *Stereotypy i uprzedzenia. Najnowsze ujęcie*. Gdańsk:

- Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne; 1999.
5. Jarymowicz M, *Uczucia*. W: Szewczuk W, red. *Encyklopedia psychologii*. Warszawa: Fundacja Innowacji; 1998.
 6. Parkinson B, Colman AM. *Emocje i motywacja*. Poznań: Zysk i Sp.; 1999.
 7. Bishop GD, *Psychologia zdrowia*. Wrocław: Astrum; 2000.
 8. Mietzel G. *Wprowadzenie do psychologii*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne; 1999.
 9. Atkinson S. *Jak wydobyć się z depresji*. Warszawa: PWN; 1998.
 10. Jędrzejczak M. *Oczekiwania poborowych wobec zasadniczej służby wojskowej*. Raport WIBS. Warszawa 1995.
 11. Jędrzejczak M. *Psychospołeczne determinanty dezadaptacji zawodowej żołnierzy do zasadniczej służby wojskowej* Raport WIBS. Warszawa 1998.
 12. Panasiuk B. *Rola emocji i uczuć w życiu człowieka*. Wojsko i Wychowanie 1998; 12.

Otrzymano: 8.03.1999

Zrecenzowano: 3.07.2000

Przyjęto do druku: 11.08.2000

Adres: Marian Jędrzejczak
91-211 Łódź, ul. Rydzowa 13 m. 50